

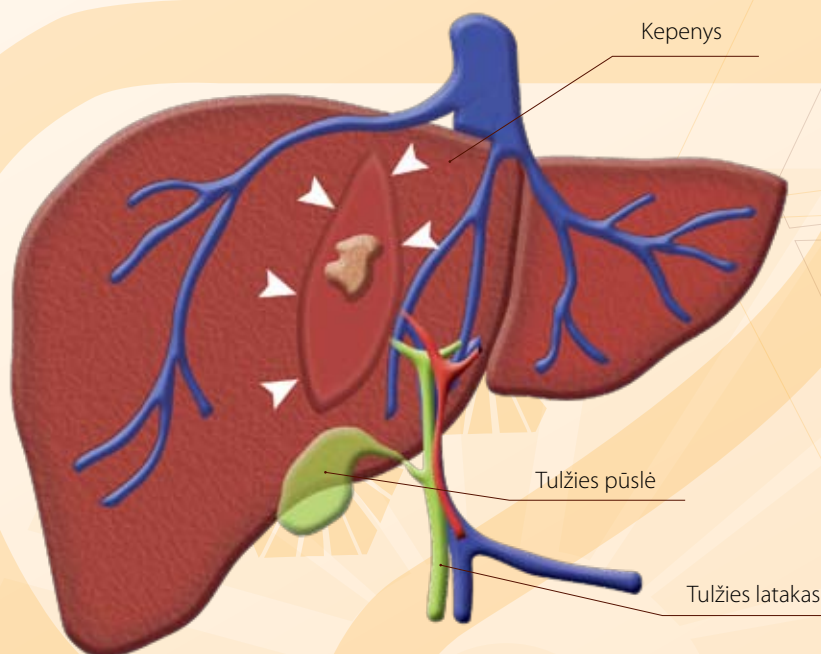

Kā
žinome apie
kepenis?

Informacija pacientui

Kepenys – pati didžiausia žmogaus virškinimo liauka bei didžiausias vidaus organas (sveria 1,2 – 1,5 kg), kuris reguliuoja medžiagų apykaitą ir atlieka organizmo „apvalymo“ funkciją.

Dėl svarbių biocheminių procesų, vykstančių šioje liaukoje, kepenys vadinamos pagrindine organizmo laboratorija. Kepenys yra pilvo ertmėje, dešinėje, žemiau diafragmos. Apatiniame kepenų paviršiuje yra tulžies pūslė (joje gali susikaupti iki 50-60 ml tulžies sekreto). Tulžis į dvylikapirštę žarną išteka tulžies latakais. Per parą kepenys pagamina 500-700 ml tulžies. Tulžis reikalinga riebalams virškinti.

Iš žarnų su krauju į kepenis patenka maisto medžiagų: riebalų, baltymų, gliukozės, mineralinių medžiagų. Šias medžiagas kepenys „perdirba“ taip, kad organizmas galėtų įsisavinti. Kepenys gamina tulžį, cholesterolį ir medžiagas, kurios užtikrina mūsų imunitetą.

Kepenyse gaminamos medžiagos, kurios užtikrina kraujo krešėjimą. Ši liauka atlieka ir barjero funkciją – sulaiko ir perdirba į kraują patekusias chemines medžiagas, nukenksmina apykaitos produktus, detoksikuoja ir išskiria su tulžimi įvairius medžiagų apykaitos produktus, toksinus, vaistus.

Šis „filtras“ unikalus, nes ir užsiteršusį jį dar galima išvalyti ir visiškai arba iš dalies atnaujinti jo sugebėjimą valyti kraują.

Kepenis gali pažeisti:

- **Alkoholis.**
- **Virusai** (hepatito A ir B, pastaruoju metu itin plintantis hepatitas C).
- **Medikamentai.**
- **Toksinės medžiagos.**

- **Cheminiai junginiai**, kurie gali patekti su maistu (pvz.: chemiškai apdorotais vaisiais, jei naudojami jų nenuplovus).

Nuolat žalojamų kepenų ląstelės gali visiškai sunykti (ši liga vadinama kepenų ciroze), o tai gali baigtis mirtimi.

Alkoholis sukelia 30–50 proc. visų kepenų ligų. Patekęs į organizmą, alkoholis visų pirma sutinka pasipriešinimą kepenyse. Jis pašalinamas iš organizmo tik tada, kai jį suskaido atitinkami kepenų fermentai. Iš pradžių kepenys sugeba nukenksminti alkoholį, tačiau, ilgiau piktnaudžiaujant, kepenų funkcija sutrinka – ląstelės žūsta, kepenyse daugėja jungiamojo ir riebalinio audinio, sutrinka riebalų, angliavandenių ir baltymų sintezė, ir susergama kepenų ciroze.

Kepenims kenkia bet koks alkoholis: alus, vynas, degtinė. Pavojiinga doze laikoma 40 ml absoliutaus alkoholio (100 ml degtinės, 400 ml vyno, 800 ml alaus. Moterims pavojinga alkoholio dozė yra 1/3 mažesnė nei vyrams.

Svarbi alkoholinių kepenų pažeidimų ypatybė – tai proceso laikinumas nustojus vartoti alkoholio pradinėse stadijose. Gydymas visiškai neveiksmingas galutinėse ligos stadijose ir jei girtaujama ir toliau.

Vaistai ne tik gydo, bet ir turi nepageidaujamą poveikį. Iš dažniau vartojamų vaistų kepenims kenkia:

- paracetamolis,
- antibiotikai,
- statinai
- nesteroidiniai vaistai nuo uždegimo (ibuprofenas, nimesulidas);
- priešgrybeliniai vaistai
- vaistai nuo tuberkuliozės
- kontraceptiniai vaistai ir kt.

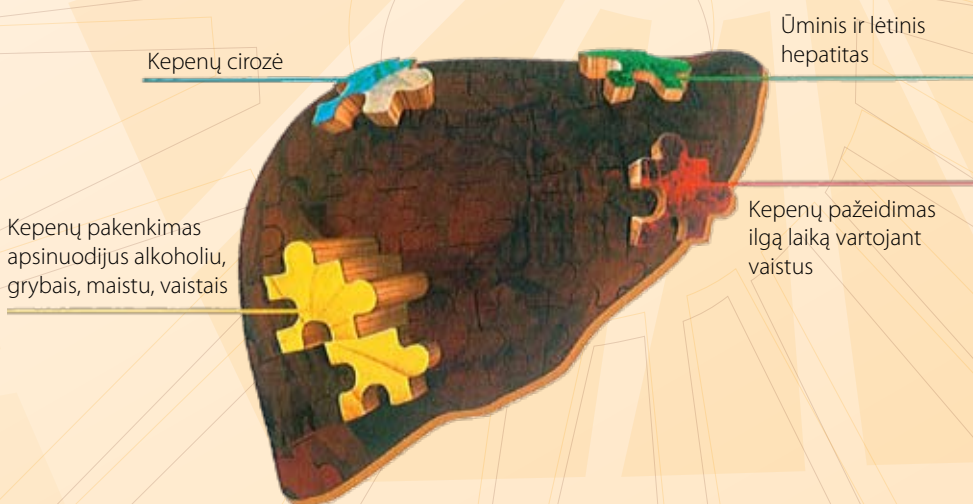

Dažnai žmogus neįvertina, kad, vartodamas kelis vaistus vienu metu ir nežinodamas jų tarpusavio sąveikos, nuodija kepenis ir jas pažeidžia. Pirmiausia ima varginti vėmimas, pykinimas, bendras silpnumas, įvairūs nemalonūs pojūčiai po dešiniuoju šonkauliu lanku. Vėliau išnyksta apetitas, krenta svoris. Atsiranda nepaaiškinamas silpnumas, žmogus jaučiasi be jėgų, neturi noro dirbti ir pan.

Pagrindinės lėtinio kepenų pažeidimo formos:

- **suriebėjimas** (steatozė) – jį gali sukelti alkoholis, nutukimas;
- **uždegimas** (hepatitas) – jį gali sukelti virusai, alkoholis, nepageidaujamas kai kurių vaistų poveikis;
- **peraugimas jungiamuoju audiniu** (cirozė) – tai galutinė lėtinių kepenų ligų stadija.

Steatozės ir hepatito sukelti pokyčiai kepenyse kartais yra laikini. Sergant kepenų ciroze, kepenų ląstelės suyra, jų vietoje vystosi jungiamasis audinys, kepenys surandėja, atsinaujinusios ląstelės išsidėsto netvarkingai. Šie pokyčiai sutrikdo kepenų kraujotaką, funkciją, vystosi kepenų cirozės komplikacijos: sutrinka smegenų veikla (encefalopatija), renkasi skystis pilvo ertmėje (ascitas), gali kraujuoti iš virškinamojo trakto.

Pradinėse stadijose dauguma jaučiasi sveiki, jokių negalavimų nebūna arba jie nedideli (silpnumas, apetito stoka, skausmas ar diskomfortas dešiniajame šone, pykinimas, alkoholio netoleravimas), todėl nesikreipia į gydytojus.

Tik vėlyvose ligos stadijose išryškėja kepenų ligoms būdingi simptomai: pagelsta oda ir gleivinės, padidėja pilvo apimtis, vargina pilvo skausmas, sutrinka virškinimas.

Gali kristi svoris, atsirasti kartumo jausmas burnoje, pilvo pūtimas ar netgi sąnarių skausmai.

Sėkmingas šių ligų gydymas labai priklauso nuo ankstyvos diagnostikos ir laiku pradėto gydymo.

Išsivysčius kepenų ligų komplikacijoms (cirozei, vėžiui), medikamentinis gydymas dažnai būna neveiksmingas. Gyvybę gali išgelbėti tik sudėtinga ir gyvybei pavojinga kepenų persodinimo operacija.

- Be būtino reikalo ir ypač ilgą laiką negalima vartoti kepenims kenkiančių vaistų. Nevartoti karščiavimą mažinančių preparatų, jei temperatūra ne didesnė nei 38,5°C.
- Reikia laikytis sveikos gyvensenos principų, nepersivalgyti, gyvulinės kilmės riebalines medžiagas keisti augalinėmis.
- Reikia sekėti savo kūno masę, kruopščiai gydyti kitas ligas (ypač organizmo medžiagų apykaitos ligas, tokias kaip cukrinis diabetas ir kt.).
- Venkti kraujo perpylimų, atsitiktinių lytinių santykių, saugotis įvairių susižeidimų.
- Kepenų ligų profilaktikai ir gydymui skiriama kepenų ląsteles saugančių medikamentų (hepatoprotektorių).

Esant įtarimui, kad kepenys gali būti pažeistos, pasireiškus negalavimams, svarbu nelaukti ir laiku kreiptis į gydytoją.

Hepatoprotektoriai

Kaip jau buvo minėta, įvairūs veiksniai pirmiausiai pažeidžia kepenų ląsteles hepatocitus, kurių membranos pasidaro pralaidesnės įvairioms toksinėms medžiagoms, patenkančioms į mūsų kraują. Svarbu mažinti šių membranų pralaidumą. Minėtų membranų pralaidumą gali sumažinti kai kurie vaistai, apsaugantys kepenis, vadinami hepatoprotektoriais.